והחמור החביב

מאת היינריך הופמן

1871

המלך והמלכה גאים מאוד. כל היום הם יושבים על כסאות זהב, וכתרי זהב לראשם,
וקנוטר הכלב המלכותי יושב ביניהם עגול ושמן.
ארבעה.
הנסיך גרונוואלד, בן המלך דומה מאוד לאבא שלו.
הוא כעסן, יהיר, צעיר בעל תכונות מצערות.
אך אחותו, הנסיכה פנינית היא כמו קרן אור של ירח.
לבה טוב וסובלת מאוד מהטרדות של גונוולד.

ויש גם חמור שרואה את הכל, לועס דרדרים וקציר וכשהוא לועס אותם כך, הוא מהרהר תוך מבט קדימה.

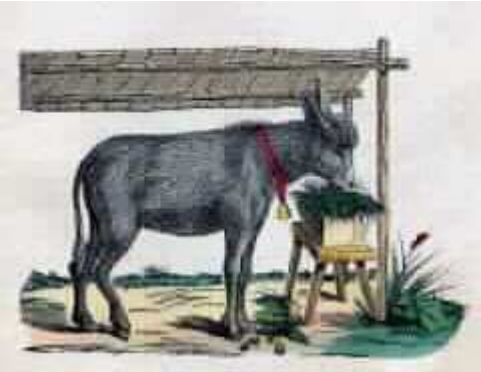

בשבת כל הפמליה יוצאת לטיול. המלך צועד קדימה והמלכה מיד אחריו. מגיעים מיד אנשים עניים, צעירים וזקנים, מיואשים מרוב רעב, אבות אמהות, בנים ובנות. לכולם רק בקשה אחת: "רחמו עלינו, תנו מטבע כסף! תנו פרוסת לחם!"
המלך לא שם לב והוא צועד קדימה.
המלכה מקמטת את אפה. וכשהם מתקדמים כך, מופיעה פתאום אישה עם ילד קטן. הנסיך גרונוואלד מכה אותה במקלו, וקנוטר קורע את בגדיה. איזה לב קשה! ממש לב מאבן!

אך פנינית מתחילה לבכות. היא נותנת למסכנה את כל כספה. הו, עכשיו הם יוכלו לאכול לשובע! פנינית נותנת להם גם תפוחים ולחם, מנחמת את המסכנים, מעודדת אותם. לכל אחד יש לה מילה טובה.
החמור מביט על כל זה, ומנענע באוזנין באורוותו.
"איזה זוג מלכותי יהיר. הגאווה תביא אסון עליכם!"

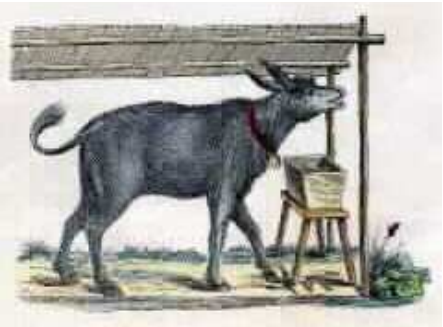

יום אחד יוצא הנסיך גרונוואלד, במצב רוח מרומם, לטייל בשדות על חמורו. הוא רוכב עליו כאילו כל העולם שייך לו.
והחמור אומר לעצמו: "מר נסיך, אתה כל כך מרוצה מעצמך, אבל עכשיו אתה בידי!"
הם עוברים דרך שדה קרוב לעיר. הנסיך מכה בחמור ואומר לו לרוץ ולקפוץ. הם דוהרים מהר ומהר יותר, עד שגרונוואלד מקבל סחרחורת.

"הי, חמור! לאט לך! עצור! אל תדהור כל כך!"
אך החמור לא מקשיב. הוא רץ קדימה, לא עוצר, מקפץ מעל אבנים ותעלות.
ופתאום צומחות לחמור כנפיים ענקיות. הוא יכול עכשיו להתרומם באוויר. הנסיך גרונוואלד קורא לעזרה, אך הם מתרוממים מהר לתוך עננים. למרות הנסיך בוכה ומילל, הטיסה נמשכת.

בסוף הם מתחילים לרדת לאדמה. מתחתם יער ירוק. החמור מסתובב לנסיך ואומר: "הנסיעה לא מצאה חן בעיניך? כאן אנו נעצור, אדון גרונוואלד, בתוך היער הירוק הזה. שים לב כמה מהר אנחנו נוחתים."

תוך כדי הנחיתה נופל נסיך גרונוואלד לאדמה. מבטו מופתע, וכשהוא מגיע לאדמה קורה דבר מופלא: הוא כבר לא נער צעיר: שערותיו לבנות, ארשת פניו זקנה, גלימה חומה עוטפת את גופו. והוא לא יכול להוציא הגה מהפה, וזה שמפחיד אותו ביותר. מאותו הרגע הוא נעשה אילם לגמרי, ורק מביט בפחד גדול סביבו.

והחמור אומר שוב: "עכשיו מתחיל העונש שלך. אתה זקן ואילם ותישאר כך עד שיעבור הזמן העונש שלך. תישאר כאן ביער הזה עד שהקסם יחלוף. אין מכאן כל דרך מוצא. תתחיל לחשוב על מעשיך! נסה לתקן את דרכך!"

עם המילים האלה החמור מתרחק, משאיר את גרונוואלד לבדו ובדרכים ידועות רק לו חוזר לאורוותו.

הו, גרונוואלד! איה היהירות שלך? אתה נסיך, אבל אתה מוכרח לחטוב עצים, לחפש גרגירים ביער כדי לא לסבול רעב. כעת מזונך לפת בר, שורשים ועשבי מאכל. תתרגל לאוכל גס וכשתמצא ביצת ציפור, תהיה לך חגיגה ממש.
כעת יהיו חייך קשים ותחשוב שאכן כך מגיע לך.
תיזכר בבכי מר באחותך ובהוריך.

עכשיו תבין את האנשים העניים, כי אתה בעצמך עני.
היית אולי רוצה לאומר: "תנו לי פרוסת לחם!" אך גם זאת לא תוכל, כי אתה אילם.
גרונוואלד בנה לעצמו בקתה מזרדים ועלווה, וכך חי שנים אחדות בשקט, רק לבדו.

ובינתיים בארמון המלך בוכים ומתאבלים. המלך משפיל את ראשו הגאה כי לקחו לו את בנו האהוב. גם למלכה מתאבלת לא פחות, הרי חסר לה הילד שלה. וגם פנינת יושבת ובוכה מרות.

ומתוך הצער הרב קנוטר אוכל עכשיו כמו שישה. אך עוד מעט יגיע אסון נוסף, עליו מסופר בעמוד הבא.

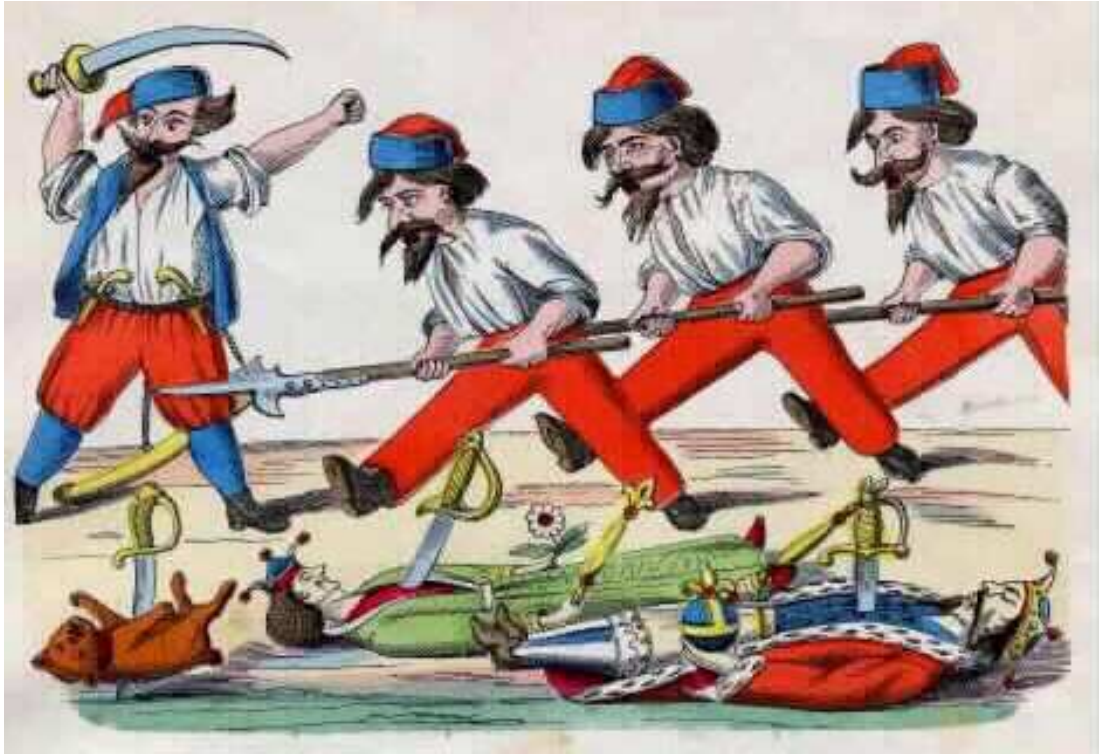

יום אחד לממלכה פורצים אויבים והם שורפים והורגים את הכול. אלה היו אנשים אכזריים, שגם אומץ לב ונשק לא עצרו אותם. הם המיתו את כל שומרי הארמון וכבשו את בירת הממלכה.
ובחצר, לאור היום שכב המלך ממש הרוג וגם המלכה שכבה לידו ללא רוח חיים.
חרבות רחבות תקועות ללא רחמים בחזיהם של שני אלה. וגם קנוטר קיבל את שלו ותקוע היה על שיפוד.
הו יהירות, לאן את מביאה אנשים!

החמור ראה את הכל מתוך האורווה שלו ואמר לעצמו: "כך צריך להיות. אבל את פנינית אציל עכשיו."

הוא בא אליה וקורא: "מהר! קפצי על גבי ילדה מלכותית! אציל אותך ואביא למקום מרוחק ובטוח." בלי לחשוב הרבה קפצה פנינית על גבו של החמור הטוב והם יצאו לשדות, רחוק מהארמון מלא דם.

ושוב התרומם החמור לעננים, אך פנינית לא פחדה כלל. ישבה על גבו בשקט כי האמינה שהחמור נאמן לה. וכך הם עפו בקלות והרחיקו מגאוותנים. עד שבסוף החמור שוב התחיל לנחות על הקרקע.

*

הנה צועדת פנינית בחורשה, מובילה את החמור בחבל, עד שהיא מגיעה למקום בו עומדת הבקתה של גרונוואלד. היא מביטה על האיש הזקן בלי להכיר אותו כלל. אך הוא מכיר מיד את אחותו, בא אליה במהירות כשמעינו זורח אושר. אבל היא נרתעת. והוא רוצה לשאול: "אינך מכירה אותי?" אך אינו יכול לדבר.

והיא עדיין לא מבינה ואומרת: "אישי זקן ומכובד, אנא התיחס אלי בחמלה. אני בת מלך מסכנה." הוא בוכה מיואש, ומזמין אותה לבקתה שלו. ולמחרת כשהיא מספרת לו על האסון הוא נעשה עוד יותר אומלל.

*

בצהריים גונוולד מראה לה את מזונו הדל, שממנו נעשה צנום מאוד. אך היא אומרת מיד "ידידי, על יאוש, החמור יביא לנו כל הדרוש" ומצווה לחמור: "הביא לנו אוכל טעים!"

החמור רק מנענע בראשו, הולך ליער במהירות ותוך זמן קצר חוזר בצעד זהיר ועליו שני סלים שהוא נותן לפנינית. היא פורסת מפה לבנה, ומוציאה עוגה טעימה ויין טוב, צלי, לחם ותפוחים. גרונוואלד מביט בהשתוממות, כמה שזה חסר היה לו.
וכשהכל כבר מוכן, מתיישבים שניהם לארוחה.

ביום השבת, שהוא יום מנוחה לכל, באות אליהם חיות יער שונות. השועל לוקח כינור ביד כי הוא נגן מומחה. הסנאי מנגן בחליל והדוב בא מההרים עם הקונטרבס שלו. האיל נושף בקלרנית והארנב מתופף בתופים. הצבי מנגן בקרן יער באומנות רבה, ומענפי היער מסביב נשמעת שירת הציפורים.

החמור מצוחצח למשעי מנצח על כל התזמורת, כשפנינית מצטרפת ושרה שיר נהדר בקול שנישא לכל צמרות עצי היער.
ורק גרונוואלד המסכן אינו יכול להצטרף כי הוא אילם, ורק מקשיב למנגינה היפה.

ביום בו עברה השנה השביעית של מבחנו של הנסיך, הוביל החמור את גרונוואלד עם פנינית לקצה היער. כשהם מביטים על השדות נשמע פתאום צלצול פעמונים. שנים-עשר פעימות נשמעו. הם נבהלו מאוד, כי צליל הפעמון דמה להם לזה של ארמון המלכות.

ואז הודיע החמור: "עבר זמן העונש. הגיע עת לחזור למה שהיית קודם. את, פנינית, הוכחת את נאמנות ואהבה שלך. ואותך גרונוואלד הסיגוף שחרר מגאוותך. הכרת עכשיו את טעמו של העוני."

כעת ירדו משמיים שני נשרים. אחד הוריד את גלימתו של גרונוואלד, השני את זקנו והשער הארוך. ואז פתאום ראתה פנינית שאחיה עומד לפניה. שני הצעירים הנפלו בזרועות זה של זה, ובכו מרוב האושר.

כעת הודיע החמור: "עכשיו עלינו לחזור לבירת הממלכה. גם שם נגמר האסון."

זוג הצעירים חוזרים עכשיו הביתה עם זרי פרחים בשערות. שניהם יושבים על החמור הנאמן והאחות מחזיקה חזק את אחיה שמצאה שוב.
גם החיות מתזמורת היער מצטרפות לתהלוכה. כל אחת עם כלי הנגינה שלו. הדוב עם הקונטרבס, הסנאי עם החליל, השועל עם הכינור, האיל עם הקלרניט והצבי רץ עם קרן יער תלוי על צווארו.
ובקצב ההליכה מתופף הארנב על התוף שלו.
הם מגיעים לרחבה יפה ביער ושם מנגנים שיר, מלא ידידות ואושר.

"אנחנו הולכים בכל העולם, עוצרים מתי שנוח לנו. אנחנו התזמורת המשעשעת. הירח זורח, השמש מחממת ואנו נשארים נאמנים לכל בעלי הארץ.
וכך אנו עוברים בכפרים ועיירות. נפתחים כל החלונות למשמע השירים שלנו. בנות רצות לקראתנו ומביאות לנו זרי פרחים."
כך הלכה התהלוכה זמן רב, כי עיר הבירה הייתה רחוקה.

ובזמן שלגרונוואלד הוחזר המראה הקודם שלו, המלך והמלכה שכבו עדיין באותו המקום. וגם קנוטר תקוע על שפוד שכב מת כליל.
אך כשהפעמון צלצל שנים-עשר פעמים הופיעו בשמיים שני עורבים. הם תפסו במקוריהם את החרבות ושלפו אותם בזהירות מחזיהם של המלך והמלכה. אלה קמו מיד כי הכל היה רק קסם והם לא הומתו ממש.
המלך והמלכה לא יכלו להאמין שהם שוב בחיים, ואפילו קנוטר עשה גלגלת.

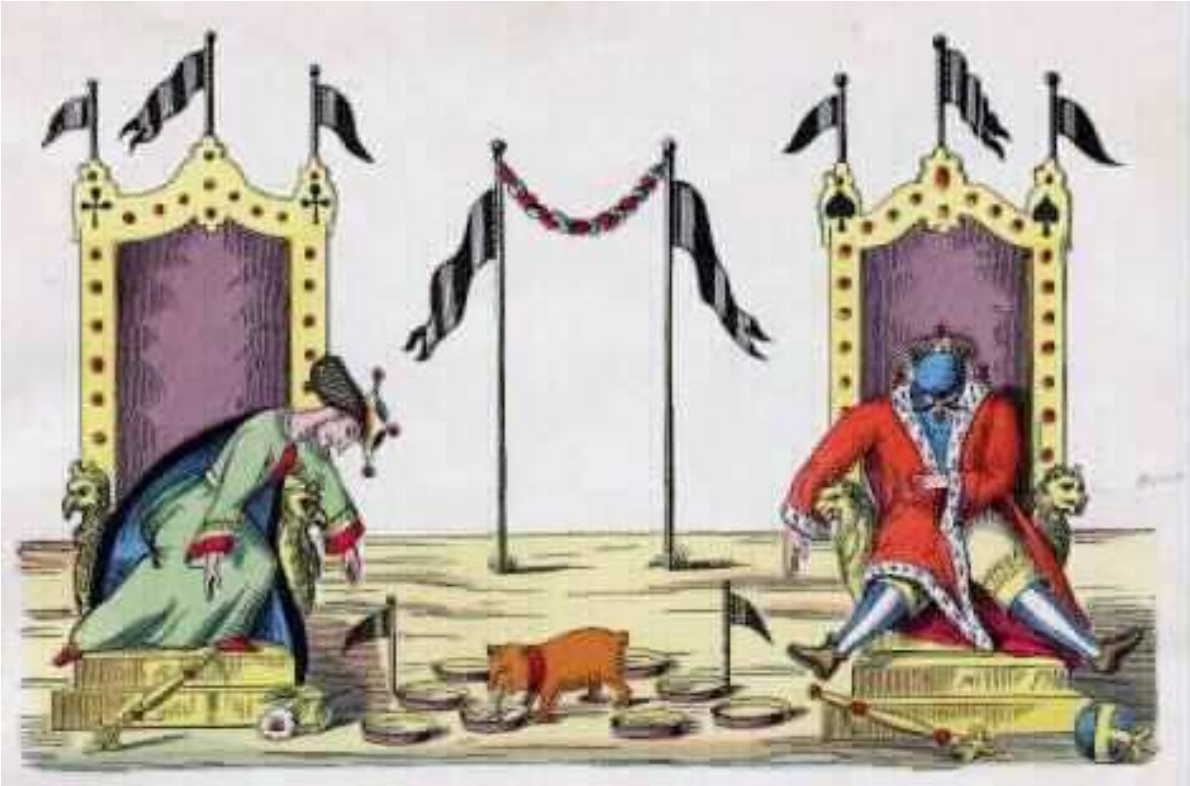

אך השמחה לא ארכה זמן רב. הם התחילו לדאוג. "איפה הילדים שלנו?" בכתה המלכה. היא התיפחה בקול: "מה לנו החיים והמזל. מי יחזיר לנו את ילדינו?"

אבל גדול נפל על כל המדינה. בכה ראש העיר והאיכר, החייט, הסנדלר, הטוחן, הנפח ואפילו האופה.

המלכה התעלפה על כס המלכות, הכתר, שרביט ותפוח הזהב שכבו על הארץ ואפילו קנוטר התעצב כל כך שהפסיק לאכול.

ואז הופיעו הילדים עם תהלוכת התזמורת. "הנה הם, הנה הם חזרו". גרונוואלד נפל בזרועותיו של המלך ופנינית בדמעות התחבקה עם המלכה, וקנוטר מרוב שמחה עשה גלגלת שניה.
ורק החמור התרחק בשקט וחזר מיד לאורווה. שם הוא עומד ולועס את הדרדרים וחציר.

ואז אמר המלך: "שמחה גדולה לנו היום. אבל לא רק אנו צריכים לשמוח אלא כולם סביב. לכן נארגן עכשיו חג ילדים גדול, נביא הנה את כל ילדי הממלכה!"

הם באו מכפר ומעיר,
לרקוד על משטח גדול.
המלך ארגן את
החגיגה. תזמורת
החיות נגנה לרקודים.
הסתובבו, שמחו, רקדו
ושרו שירים שמחים

ובסוף יצאו כולם בתהלוכה שמחה, התחרו בזוגות, זרקו פרחים זה על זה, רקדו דרך הגנים ושדות. וקנוטר רץ לפני כולם כי הריח ארוחה טובה. הילדים קפצו ושרו: אנו רצים בשרשרת ארוכה. קפצו ורקדו עד שתתעיפו!"

ואחר כך התחילו משחקי כדורים. גרונוואלד חילק אותם לקבוצות: "בנים ימינה, בנות שמאלה!" הכדורים התחילו להתעופף וקנוטר שניסה לתפוס אותם קפץ גבוה באוויר.

תוך המשחק התחילו כולם לשיר:
"עין פקוחה, יד זריזה, זרוק טוב, תפוס מהר, כך נשחק יפה!"

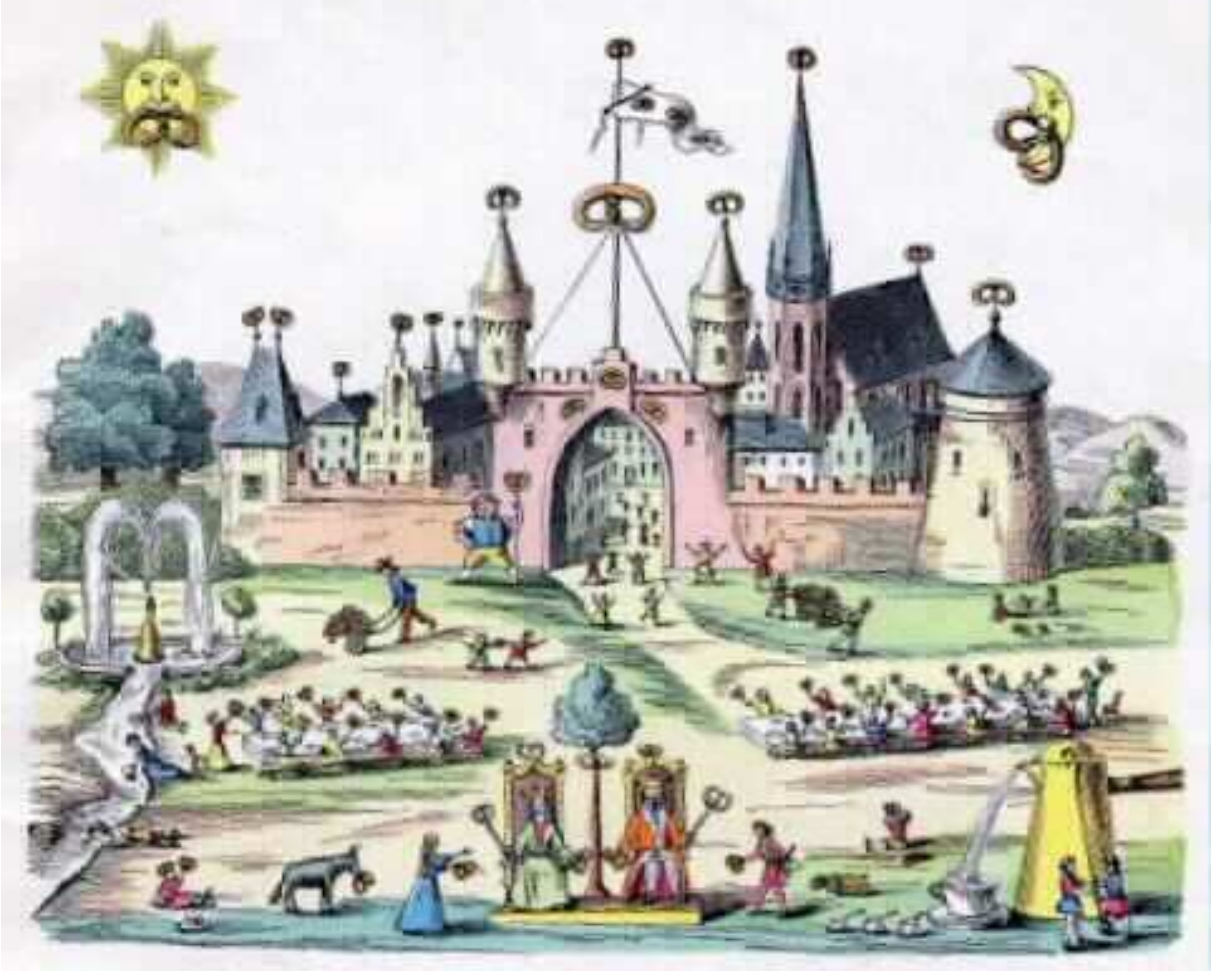

אחר כך הובילו את כולם לעיר הכעכים. שם על כל בית תלויים היו שרשראות מאפה. לפני השער שמר האופה שאפה את הכעכים. הילדים תפסו את המאפה בשמחה. אפילו המלך והמלכה הצטרפו אליהם.

גם גרונוואלד ופנינית קיבלו כל אחד כעך גדול. ילדים התיישבו לשולחנות ושתו שוקו חם וחלב טרי מכוסות גדולות.
השמש והירח שמחו במיוחד שכל אחד מהם קיבל גם הוא כעך שלו.

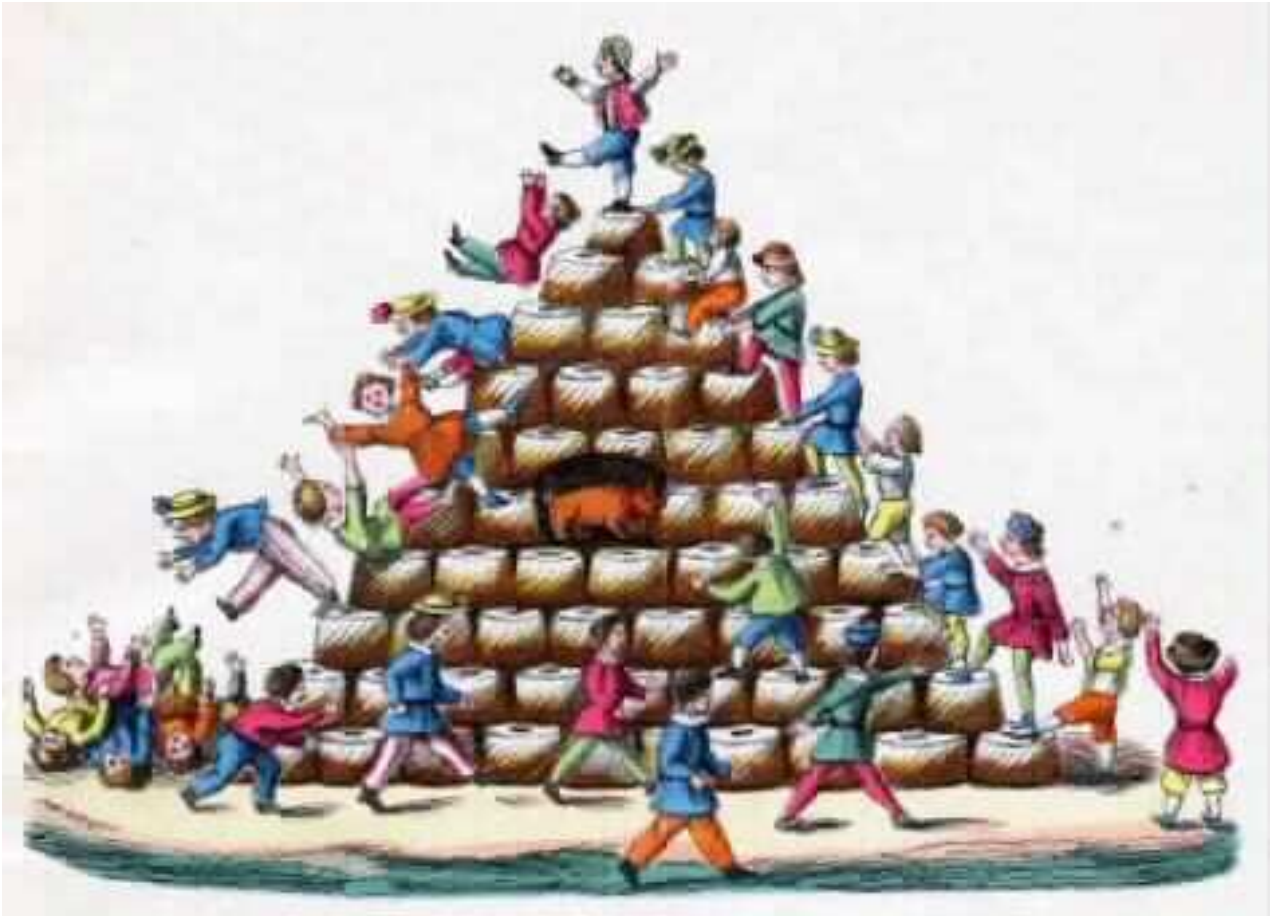

אחרי כן הובילו את כולם להר העוגות שעמד בשדה. עוגות מכוסות בסוכר לבן, ועליהם אפשר היה לטפס. וכולם שרו שוב:

"עלו למעלה, ירדו משם. אנו עולים, אנו יורדים, בקפיצות ובריצה!"

קנוטר עשה חור בתוך הר העוגות וישב שם תוך אכילה, מרוצה מעצמו. אך מהר מאוד הילדים גמרו לאכול את כל העוגות.

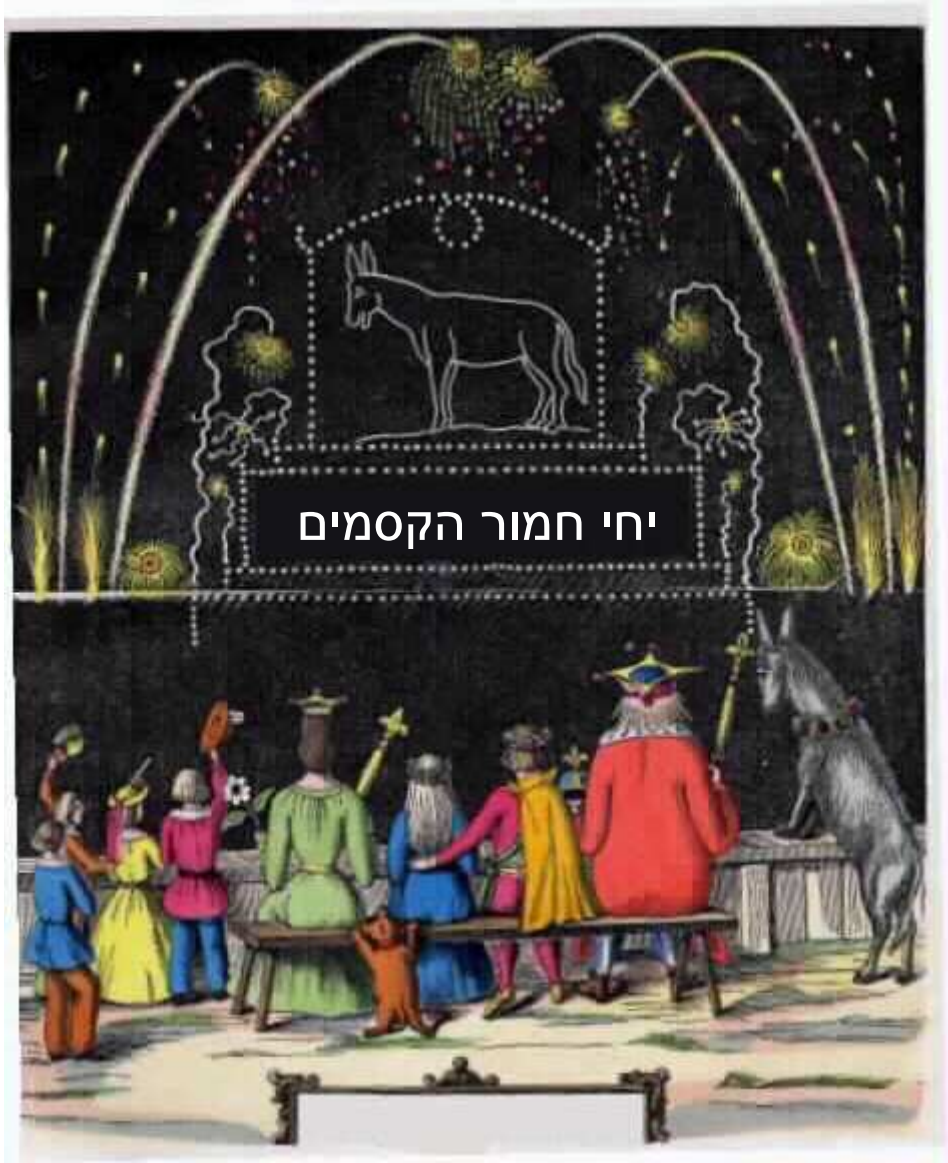

ואז אמר המלך: "עכשיו תתיישבו ותנוחו, כי הגיע זמן של זיקוקי די-נור."